

Kalevalamitassa tavujen sijoittuminen säkeeseen riippuu niiden *painollisuudesta* ja *pituudesta*.

Pitkät ja lyhyet tavut

Tavun pituudella kuvataan sitä, kuinka kauan sen ääntäminen puhuttaessa keskimäärin kestää. Kalevalamitan sääntöjen kannalta riittää jaotella tavut lyhyisiin ja pitkiin seuraavasti:

1. Lyhyitä ovat ne tavut, jotka päättyvät lyhyeen vokaaliin.
2. Pitkiä ovat ne tavut, joissa on diftongi tai pitkä vokaali, tai jotka päättyvät konsonanttiin.

Säännöt voidaan muotoilla yhtäpitävästi myös näin:

1. Lyhyet tavut muodostuvat joko yhdestä yksinäisestä lyhyestä vokaalista, tai yhdestä konsonantista ja yhdestä lyhyestä vokaalista.
2. Kaikki muut tavut ovat pitkiä.

Säännöt kannattaa opetella muistamaan siinä muodossa, joka tuntuu helpoimmalta.

Muutamia esimerkkejä: pelkistä lyhyistä tavuista muodostuvia sanoja ovat **o-me-na**, **pu-hu-ri**, **u-to-pi-a**. Pelkistä

pitkistä tavuista muodostuvat

an-nos, **luo-vuus**, **kat-son**, **työn-nät**, **suut-tuu**, **pirs-toi**

Vokaaliin päättyvää tavua kutsutaan *avotavuksi* ja konsonanttiin päättyvää *umpitavuksi*.

Edellisten sääntöjen nojalla kaikki umpitavat ovat siis pitkiä; avotavu on lyhyt, jos sen vokaali on lyhyt, mutta pitkä, jos sen vokaali on pitkä tai diftongi.

Puolipitkiä, pitkiä ja vielä pitempiä

Edellä esitetty tavujen kahtiajako lyhyisiin ja pitkiin on varsin karkea. Kielitieteessä tavujen kestoa kuvataan usein tarkemminkin jaotteluin. Pitkät tavut voidaan esimerkiksi jakaa edelleen puolipitkiin, joita ovat lyhytvokaaliset umpitavat, ja "varsinaisiin" pitkiin, joita ovat kaikki diftongin

tai pitkän vokaalin sisältävät tavut. Tämä lisäjaottelu ei kuitenkaan ole kalevalamitan kannalta tärkeä.

Kaikkein pisimpinä ääntyvät yleensä pitkän vokaalin sisältävät tavut: **uu-tuus**, **vaa-kaan**. Pitkät vokaalit muualla kuin sanan ensimmäisessä tavussa ovat suomen kielessä suhteellisen uusi ilmiö, ja niiden sijoittelu kalevalamittaiseen säkeeseen vaatii erityishuomiota. Tätä aihetta pohditaan lisää mittasäännöissä.

Pääpainolliset tavut

Tavun paino kuvaa sitä, miten voimallisesti tavu normaalipuheessa äännetään. Sanan voimakkaimmin äännettävää tavua sanotaan pääpainolliseksi, viereisiä tavuja voimallisemmin ääntyviä sivupainollisiksi ja loppuja painottomiksi.

Pääpainon sijoittumisen määrää suomessa äärimmäisen yksinkertainen sääntö:

- Kaksi- tai useampitavuisessa sanassa pääpaino on **aina** ensimmäisellä tavulla.
- Yksitavuinen sana voi olla painoton tai painollinen.

Suuri osa suomen yksitavuisista sanoista on konjunktioita ja pronomineja, ja ne jäävät yleensä painottomiksi. Samoin painottomia ovat usein olla-verbin ja kieltoverbin yksitavuiset muodot. Muut yksitavuiset verbit ja substantiivit sen sijaan ääntyvät usein painollisina. Minkä tahansa yksitavuisen sanan voi kuitenkin ääntää painollisena, jos sen merkitystä haluaa korostaa.

Yhdyssanoissa jokaisen yhdysosan ensimmäisellä tavulla on vähintään sivupaino. Usein yhdysosien ensitavut äännetään jopa yhtä voimakkaasti kuin koko sanan ensitavu, eli pääpainollisina.

Yhdistämättömien sanojen sisällä sivupainojen sijoittuminen ei ole kovin säännönmukaista, eivätkä sivupainot toisaalta ole kalevalamitan kannalta tärkeitä. Niitä ei siksi käsitellä tässä.